

TCVN

TIÊU CHUẨN QUỐC GIA

TCVN 5263:1990

**SẢN PHẨM ONG –
PHƯƠNG PHÁP XÁC ĐỊNH HÀM LƯỢNG NƯỚC**

Bee products – Determination of water content

HÀ NỘI – 2008

Lời nói đầu

TCVN 5263:1990 do Công ty Ong Trung ương biên soạn, Bộ Nông nghiệp và Công nghiệp thực phẩm đề nghị, Tổng cục Tiêu chuẩn Đo lường Chất lượng trình duyệt, Ủy ban Khoa học Nhà nước (nay là Bộ Khoa học và Công nghệ) ban hành;

Tiêu chuẩn này được chuyển đổi năm 2008 từ Tiêu chuẩn Việt Nam cùng số hiệu thành Tiêu chuẩn Quốc gia theo quy định tại khoản 1 Điều 69 của Luật Tiêu chuẩn và Quy chuẩn kỹ thuật và điểm a khoản 1 Điều 6 Nghị định số 127/2007/NĐ-CP ngày 1/8/2007 của Chính phủ quy định chi tiết thi hành một số điều của Luật Tiêu chuẩn và Quy chuẩn kỹ thuật.

Sản phẩm ong – Phương pháp xác định hàm lượng nước

Bee products – Determination of water content

Tiêu chuẩn này quy định phương pháp xác định hàm lượng nước của mật ong tự nhiên, phấn ong tự nhiên, sữa chúa tự nhiên.

1 Khái niệm: theo TCVN 5260:1990.

2 Lấy mẫu: theo TCVN 5261:1990.

3 Phương pháp xác định

3.1 Phương pháp xác định hàm lượng nước của mật ong tự nhiên

3.1.1 Nguyên tắc

Sự khúc xạ ánh sáng của mật ong tự nhiên phụ thuộc vào hàm lượng nước. Vì vậy qua sự khúc xạ ánh sáng suy ra hàm lượng nước trong mật ong tự nhiên.

3.1.2 Dụng cụ

- Khúc xạ kế chuyên dùng cho mật ong;
- Đũa thủy tinh;
- Nồi cách thủy;
- Cốc thủy tinh.

3.1.3 Chuẩn bị mẫu

- Đối với mẫu có đường kết tinh thì trộn đều mẫu, lấy vài gam mẫu cho vào cốc thủy tinh rồi đặt lên nồi cách thủy, nâng nhiệt độ từ từ lên khoảng 50 °C đến 60 °C và duy trì ở nhiệt độ này cho tới khi tan hết

TCVN 5263:1990

ting thể đường. Lấy cốc đựng mẫu ra, để nguội tự nhiên đến nhiệt độ phòng, vớt hết bọt và tạp chất nổi trên bề mặt.

– Đối với mẫu không có kết tinh thì trộn đều mẫu, rồi lấy vài gam mẫu cho vào cốc thủy tinh, vớt hết bọt và tạp chất nổi trên bề mặt.

3.1.4 Tiến hành thử

– Dùng đĩa thủy tinh sạch, khô nhúng vào mẫu đã được chuẩn bị ở mục 3.1.3 rồi đưa một vài giọt mẫu lên mặt lăng kính của khúc xạ kế. Nhẹ nhàng đẩy nắp lăng kính lại sao cho mẫu trải khắp bề mặt của lăng kính, không có bọt khí choán trên bề mặt của lăng kính.

– Hướng lăng kính trực tiếp về phía nguồn sáng, điều chỉnh cho thang chia thật rõ và vạch phân chia sáng – tối thật nét.

– Đọc số đo tại vạch phân chia sáng tối và số hiệu chỉnh theo nhiệt độ.

3.1.5 Tính kết quả

Hàm lượng nước trong mẫu (X_1), tính bằng % khối lượng theo công thức sau:

$$X_1 = A + B$$

trong đó

A: số đo đọc tại vạch phân chia sáng – tối;

B: số hiệu chỉnh theo nhiệt độ.

Kết quả là trung bình cộng của ít nhất 2 lần đo liên tiếp có sai lệch giá trị không quá 0,1 %.

3.2 Xác định hàm lượng nước của phần ong tự nhiên

3.2.1 Nguyên tắc

Nước trong mẫu được làm bay hơi triệt để bằng cách sấy. từ lượng nước thoát ra sẽ tính được hàm lượng nước của mẫu.

3.2.2 Dụng cụ

- Tủ sấy;
- Cân phân tích;

- Cốc cân;
- Bình hút ẩm.

3.2.3 Tiến hành thử

Cân 2 gam mẫu chính xác đến 0,0001 g vào cốc cân đã được sấy khô và biết khối lượng. Đặt cốc cân có mẫu vào tủ sấy. Nâng nhiệt độ từ từ lên đến $105\text{ }^{\circ}\text{C} \pm 1\text{ }^{\circ}\text{C}$. Duy trì nhiệt độ này trong 4 h. Sau đó lấy ra làm nguội trong bình hút ẩm 30 min rồi cân và sấy tiếp, thời gian mỗi lần sấy tiếp theo là 1 h cho đến khi sai lệch khối lượng giữa 2 lần cân liên tiếp không vượt 0,001 g.

3.2.4 Xử lý kết quả

Hàm lượng nước của mẫu (X_2), tính bằng % khối lượng, theo công thức sau:

$$X_2 = \frac{m_1 - m_2}{m} \times 100$$

trong đó

- m_1 : khối lượng cốc cân và mẫu trước khi sấy, g;
- m_2 : khối lượng cốc cân và mẫu sau khi sấy, g;
- m : khối lượng mẫu, g.

Kết quả là trung bình cộng của ít nhất 2 lần thử đồng thời có sai lệch giá trị không quá 0,01 %.

3.3 Xác định hàm lượng nước của sữa chua tự nhiên

3.3.1 Nguyên tắc: như mục 3.1.1.

3.3.2 Dụng cụ

- Nhiệt kế;
- Khúc xạ kế;
- Đũa thủy tinh.

3.3.3 Tiến hành thử

Dùng đũa thủy tinh khuấy đều mẫu rồi đưa một vài giọt mẫu lên mặt lăng kính của khúc xạ kế. Điều chỉnh khúc xạ kế sao cho vạch phân chia 2 vùng sáng – tối thật nét và thang chia thật rõ. Đọc số đo trên thang chia đồng thời ghi lại nhiệt độ tại thời điểm đó.

TCVN 5263:1990

3.3.4 Xử lí kết quả

- Hiệu chỉnh hệ số khúc xạ theo công thức sau:

$$\eta_d^{20} = \eta_d^t + C_t$$

trong đó

η_d^{20} : Chỉ số khúc xạ của mẫu ở 20 °C;

η_d^t : Chỉ số khúc xạ của mẫu ở nhiệt độ khi tiến hành phép đo;

C_t : hệ số hiệu chỉnh tra được từ Bảng 1.

- Từ chính số khúc xạ đã được hiệu chỉnh suy ra hàm lượng nước trong mẫu (X_3) tính bằng % khối lượng bằng cách tra Bảng 2.
- Kết quả là trung bình cộng của ít nhất 2 lần xác định liên tiếp có sai lệch giá trị không quá 0,01 %.

Bảng 1 – Bảng hiệu chỉnh chỉ số khúc xạ theo nhiệt độ

Nhiệt độ, °C	Số hiệu chỉnh (-)	Nhiệt độ, °C	Số hiệu chỉnh (+)
11	0,0012	21	0,0001
12	0,0010	22	0,0003
13	0,0009	23	0,0004
14	0,0008	24	0,0005
15	0,0007	25	0,0007
16	0,0005	26	0,0008
17	0,0004	27	0,0009
18	0,0003	28	0,0010
19	0,0001	29	0,0012

Bảng 2 – Bảng tra hàm lượng nước trong sữa chứa tự nhiên theo chỉ số khúc xạ

Chỉ số khúc xạ, n_D^{20}	Hàm lượng nước, %	Chỉ số khúc xạ, n_D^{20}	Hàm lượng nước, %
1,4200	50,00	1,4036	58,00
195	25	031	25
189	50	026	50
184	75	021	75
1,4179	51,00	1,4016	59,00
174	25	011	25
169	50	007	50
164	75	002	75
1,4158	52,00	1,3997	60,00
152	25	992	25
147	50	987	50
142	75	982	75
1,4137	53,00	1,3978	61,00
132	25	973	25
127	50	968	50
122	75	963	75
1,4117	54,00	1,3958	62,00
112	25	954	25
107	50	949	50
102	75	944	75
1,4096	55,00	1,3939	63,00
091	25	934	25
086	50	929	50
081	75	924	75
1,4076	56,00	1,3920	64,00
071	25	915	25
066	50	910	50
061	75	906	75
1,4056	57,00	1,3902	65,00
051	25	898	25
046	50	893	50
041	75	888	75

Bảng 2 (tiếp theo)

Chỉ số khúc xạ, n_d^{20}	Hàm lượng nước, %	Chỉ số khúc xạ, n_d^{20}	Hàm lượng nước, %
1,3883	66,0	1,3740	74,00
879	25	736	25
874	50	731	50
869	75	728	75
1,3865	67,00	1,3723	75,00
860	25	719	25
856	50	715	50
851	75	711	75
1,3847	68,00	1,3706	76,00
842	25	702	25
838	50	698	50
833	75	694	75
1,3829	69,00	1,3689	77,00
829	25	685	25
820	50	681	50
815	75	676	75
1,3811	70,00	1,3672	78,00
807	25	667	25
802	50	663	50
798	75	659	75
1,3793	71,00	1,3655	79,00
788	25	651	25
784	50	647	50
779	75	643	75
1,3775	72,00	1,3639	80,00
771	25	635	25
767	50	631	60
762	75	626	75
1,3758	73,00	1,3622	81,00
754	25	618	25
749	50	614	50
745	75	610	75